

CƠ CHẾ MUA BÁN ĐIỆN TRỰC TIẾP (DPPA):

Bước chuyển mình quan trọng trong ngành năng lượng Việt Nam

Trong bối cảnh toàn cầu hướng đến phát triển bền vững và giảm phát thải carbon, doanh nghiệp tại Việt Nam đang tìm giải pháp đảm bảo chi phí năng lượng hợp lý, đồng thời duy trì hình ảnh thân thiện với môi trường. Nhiều tập đoàn đa quốc gia đưa ra yêu cầu khắt khe về sử dụng năng lượng tái tạo cho các đối tác chuỗi cung ứng, nhằm đáp ứng tiêu chuẩn ESG. Trước áp lực này, cơ chế mua bán điện trực tiếp (Direct Power Purchase Agreement - DPPA) nổi lên như lựa chọn chiến lược, cho phép doanh nghiệp chủ động chọn nguồn điện và thúc đẩy tự do hóa thị trường điện trong nước.

■ TRƯƠNG HỮU NGŨ (*) - NGUYỄN THÙY TRANG (**)

DPPA cho phép khách hàng sử dụng điện lớn ký hợp đồng dài hạn với nhà sản xuất năng lượng tái tạo, thay vì phụ thuộc duy nhất vào Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN). Cơ chế này giúp doanh nghiệp ấn định giá điện, giảm thiểu biến động, cũng như tiếp cận nguồn điện xanh. Nhờ đó, các đơn vị có thể đạt chứng nhận xanh, đáp ứng yêu cầu khắt khe của thị trường quốc tế và gia tăng năng lực cạnh tranh.

Bài viết này giới thiệu khái quát về cơ chế DPPA, phân tích lợi ích - thách thức, đồng thời nêu giải pháp thực tiễn để doanh nghiệp chuẩn bị tốt hơn trước xu thế mới. Đồng thời, bài viết cập nhật bối cảnh Nghị định 80/2024/NĐ-CP được thay thế bởi Nghị định 57/2025/NĐ-CP, nhưng chưa đi vào chi tiết văn bản mới. Phần nội dung cụ thể về Nghị định 57 sẽ được đăng trong số báo tiếp theo.

Lợi ích và tiềm năng của DPPA

Giúp doanh nghiệp đạt chứng chỉ xanh

Một lợi ích thiết thực của DPPA là doanh nghiệp có thể đăng ký chứng chỉ xanh, đáp ứng tiêu chuẩn môi trường

tại các thị trường xuất khẩu. Đặc biệt trong ngành dệt may, da giày, đồ gỗ, nông sản chế biến, việc sử dụng năng lượng tái tạo sẽ tạo lợi thế cạnh tranh lớn. Chẳng hạn, doanh nghiệp may ở Bình Dương đã ký hợp đồng mua điện mặt trời, đáp ứng yêu cầu “xanh” của H&M và mở rộng thị phần xuất khẩu sang Liên minh châu Âu (EU) thêm 15% trong năm 2024.

Ổn định chi phí năng lượng dài hạn

Qua DPPA, doanh nghiệp có thể thương lượng giá điện cố định hoặc linh hoạt với nhà máy năng lượng tái tạo, thường trong 5-20 năm. Điều này giảm rủi ro do biến động giá nhiên liệu, đảm bảo sự ổn định cho ngân sách sản xuất. Trong bối cảnh giá nguyên liệu hóa thạch không ngừng tăng, DPPA mở ra giải pháp dài hạn, giúp doanh nghiệp chủ động tính toán chi phí.

Thu hút đầu tư vào năng lượng tái tạo

Khi doanh nghiệp chủ động ký hợp đồng dài hạn mua điện xanh, các nhà đầu tư hạ tầng tái tạo có thêm động lực mở rộng dự án. Dòng tiền ổn định cũng là minh chứng thu hút vốn từ tổ

chức tài chính quốc tế - giới đầu tư ngày càng quan tâm yếu tố ESG. Về lâu dài, thị trường bán lẻ điện cạnh tranh với sự tham gia của DPPA hứa hẹn hấp dẫn nguồn vốn nước ngoài, góp phần xây dựng Việt Nam thành trung tâm năng lượng sạch khu vực.

Góp phần xây dựng thị trường bán lẻ điện cạnh tranh

DPPA đánh dấu bước chuyển quan trọng trong lộ trình xây dựng thị trường bán lẻ điện cạnh tranh. Trước đây, doanh nghiệp thường phụ thuộc EVN, nhưng nay có thể đàm phán trực tiếp với nhà sản xuất điện tái tạo. Mô hình này nâng cao minh bạch, khuyến khích đổi mới công nghệ, tạo nhiều lựa chọn hơn cho khách hàng và giảm thể độc quyền.

Những thách thức khi triển khai DPPA

Dù mang lại lợi ích lớn, DPPA vẫn tương đối mới tại Việt Nam. Thực tiễn cho thấy một số khó khăn về pháp lý, kỹ thuật và tài chính, đòi hỏi doanh nghiệp cân nhắc kỹ trước khi tham gia.

Khung pháp lý và quy định còn chưa hoàn thiện

Dù đã có văn bản đặt nền tảng ▶

(ban đầu là Nghị định 80, hiện được thay thế bằng Nghị định 57), nhiều quy định chi tiết vẫn cần hướng dẫn thêm, đặc biệt về cơ chế thanh toán, phí truyền tải, cách quản lý rủi ro giá. Thiếu rõ ràng dễ dẫn đến tranh chấp hoặc chậm trễ triển khai.

Hợp đồng CFD và phân bổ rủi ro

Hợp đồng chênh lệch (CFD) là “xương sống” của DPPA, trong đó giá điện cố định được ấn định cho suốt thời gian hợp đồng. Tuy nhiên, nếu doanh nghiệp thiếu hiểu biết về cơ chế điều chỉnh giá, phân bổ rủi ro hay thủ tục giải quyết tranh chấp, quá trình đàm phán có thể kéo dài. Điều này ảnh hưởng đến tiến độ dự án lẫn chi phí.

Tính phức tạp trong khu công nghiệp

Nhiều doanh nghiệp trong khu công nghiệp đã ký hợp đồng độc quyền mua điện từ ban quản lý hoặc công ty hạ tầng. Việc chuyển sang DPPA đòi hỏi đàm phán lại, có thể dẫn đến xung đột lợi ích, phạt hợp đồng hay bị từ chối. Doanh nghiệp cần xem xét cẩn trọng và chuẩn bị kế hoạch thay thế phù hợp.

Thiếu rõ ràng về các khoản phí

Chưa có hướng dẫn cụ thể về biểu phí truyền tải, phí quản lý hợp đồng, phí vận hành hệ thống... khiến doanh nghiệp khó dự đoán chi phí tổng thể khi tham gia DPPA. Thiếu minh bạch có thể làm nhà đầu tư e ngại, do dự trước khi ra quyết định.

Yêu cầu nhân lực và kiến thức pháp lý

Tham gia DPPA đòi hỏi đội ngũ am hiểu kỹ thuật điện, thị trường giao ngay (spot market), luật pháp và kỹ năng đàm phán quốc tế. Thương thảo, giám sát hợp đồng, cập nhật biến động giá... đều phức tạp và tốn kém nguồn lực, đặc biệt với doanh nghiệp quy mô nhỏ.

Giải pháp khắc phục

Tìm kiếm tư vấn chuyên nghiệp

Trước khi tham gia, doanh nghiệp nên tham vấn chuyên gia hoặc đơn vị tư vấn độc lập giàu kinh nghiệm về năng lượng, pháp lý và thị trường

điện. Điều này giúp đánh giá nhu cầu, rủi ro, đồng thời thiết kế lộ trình phù hợp. Việc đầu tư vào tư vấn sớm sẽ tránh được những sai lầm dẫn đến chi phí lớn về sau.

Đàm phán sớm với ban quản lý khu công nghiệp

Doanh nghiệp trong khu công nghiệp cần làm việc sớm với đơn vị quản lý hoặc bên bán lẻ điện để điều chỉnh hoặc bổ sung điều khoản về DPPA, tránh xung đột với hợp đồng hiện tại. Một số trường hợp có thể kết hợp “mua song song”: vẫn mua điện từ khu công nghiệp, đồng thời mua điện tái tạo qua DPPA khi được chấp thuận.

Hợp tác liên doanh nghiệp

Doanh nghiệp nhỏ và vừa có thể “gộp” nhu cầu tiêu thụ điện để đạt ngưỡng tối thiểu, chia sẻ chi phí tư vấn và nâng cao khả năng đàm phán với nhà sản xuất. Mô hình này không chỉ giảm gánh nặng tài chính, mà còn tạo cơ hội học hỏi, trao đổi kinh nghiệm triển khai DPPA.

Tham gia chương trình hỗ trợ kỹ thuật

Nhiều tổ chức quốc tế (GIZ, ADB...) triển khai dự án hỗ trợ doanh nghiệp Việt Nam trong lĩnh vực năng lượng tái tạo. Việc tham gia hội thảo, khóa huấn luyện hoặc dự án thí điểm sẽ giúp đơn vị cải thiện kiến thức, quản trị rủi ro và triển khai DPPA hiệu quả hơn.

Lộ trình chuyển đổi từng bước

Thay vì chuyển ngay 100% nhu cầu điện sang DPPA, doanh nghiệp có thể bắt đầu với tỷ lệ nhỏ (10-20%) và tăng dần. Cách làm này cho phép đánh giá hiệu quả thực tế, kiểm chứng thị trường và điều chỉnh kịp thời kế hoạch kinh doanh nếu có biến động.

Minh bạch thông tin và phối hợp với cơ quan quản lý

Các doanh nghiệp, hiệp hội và cơ quan quản lý cần có kênh trao đổi thông tin thường xuyên, phản ánh kịp thời những vướng mắc về biểu phí hay thủ tục đấu nối. Quá trình thực thi DPPA vì thế sẽ được điều chỉnh

CƠ CHẾ DPPA HỨA HẸN ĐEM ĐẾN LỢI ÍCH LỚN CẢ VỀ KINH TẾ LÃN MÔI TRƯỜNG, ĐỒNG THỜI MỞ ĐƯỜNG CHO THỊ TRƯỜNG ĐIỆN TRỞ NÊN CẠNH TRANH, MINH BẠCH VÀ BỀN VỮNG. MẶC DÙ VẪN CÒN MƠI MẸ, DPPA ĐÃ HÌNH THÀNH NỀN MÓNG QUAN TRỌNG, TẠO CƠ HỘI ĐỂ DOANH NGHIỆP VIỆT NAM TIẾP CẬN NGUỒN ĐIỆN XANH VỚI CHI PHÍ ỔN ĐỊNH.

Qua DPPA, doanh nghiệp có thể thương lượng giá điện cố định hoặc linh hoạt với nhà máy năng lượng tái tạo, thường trong 5-20 năm. Trong ảnh: Một dự án điện mặt trời tại An Giang. Ảnh: H.P

liên tục, hoàn thiện theo nhu cầu thị trường.

Triển vọng phát triển DPPA và khả năng nâng cao sức cạnh tranh

Xu hướng tất yếu trong tự do hóa thị trường điện

DPPA là mảnh ghép quan trọng trong quá trình tự do hóa thị trường điện, cho phép nhiều bên tham gia mua - bán điện trực tiếp. Việc cạnh tranh sẽ thúc đẩy đổi mới công nghệ, nâng cao chất lượng dịch vụ và tạo thêm nhiều phương án mua điện cho doanh nghiệp.

Đòn bẩy cho “cuộc cách mạng xanh” tại Việt Nam

Bên cạnh lợi ích kinh tế, DPPA còn góp phần nâng cao nhận thức về

năng lượng sạch, khuyến khích doanh nghiệp và người dân chuyển hướng “xanh hóa” tiêu dùng. Xu hướng đầu tư vào năng lượng tái tạo sẽ tiếp tục tăng, đưa Việt Nam tiến sát mục tiêu trở thành trung tâm năng lượng sạch trong khu vực.

Tăng cường vị thế doanh nghiệp trong chuỗi cung ứng toàn cầu

Minh chứng sử dụng năng lượng tái tạo thông qua DPPA giúp doanh nghiệp đáp ứng tiêu chí ESG, được đánh giá cao bởi các đối tác quốc tế và thị trường xuất khẩu tiềm năng. Đây là cơ hội để xây dựng hình ảnh “xanh” trong chuỗi giá trị, gia tăng kết nối toàn cầu và khai thác những thị trường khó tính như EU, Mỹ.

Cơ chế DPPA hứa hẹn đem đến lợi

ích lớn cả về kinh tế lẫn môi trường, đồng thời mở đường cho thị trường điện trở nên cạnh tranh, minh bạch và bền vững. Mặc dù vẫn còn mới mẻ, DPPA đã hình thành nền móng quan trọng, tạo cơ hội để doanh nghiệp Việt Nam tiếp cận nguồn điện xanh với chi phí ổn định.

Trong quá trình triển khai, việc chủ động cập nhật thông tin pháp lý, chuẩn bị nguồn lực và nhận hỗ trợ chuyên môn sẽ giúp doanh nghiệp tận dụng tối đa lợi thế, kiểm soát rủi ro. Việc Nghị định 80 được thay thế bởi Nghị định 57 cho thấy Chính phủ sẵn sàng lắng nghe và điều chỉnh, tạo hành lang thuận lợi hơn cho doanh nghiệp.

^(*) Luật sư Điều hành Công ty Luật Vilasia

^(**) Luật sư Cấp cao Công ty Luật Vilasia